

ADDRESS
OF THE
LITERARY ASSOCIATION
OF THE
FRIENDS OF POLAND
TO THE POLES

ODEZWA DO POLAKOW

DRAWN UP
BY
LORD DUDLEY COUTTS STUART, M. P.

LONDON
E. DETKENS, BOOKSELLER, STATIONER, &c.
8A, DAVIES STREET, BERKELEY SQUARE

—
SEPTEMBER 1850

6061/H
40-

ADDRESS
OF THE
LITERARY ASSOCIATION
OF THE
FRIENDS OF POLAND
TO THE POLES

ODEZWA DO POLAKOW

DRAWN UP
BY
LORD DUDLEY COUTTS STUART, M. P.

LONDON
E. DETKENS, BOOKSELLER, STATIONER, &c.
8A, DAVIES STREET, BERKELEY SQUARE.

SEPTEMBER 1850.

ADDRESS

LIBRARY OF POLAND

TO THE POLISH

ORDERED BY POLAND

FOR THE POLISH LIBRARY

BIBLIOTEKA
WYŻSZEJ SZKOŁY
KATALOG. N. 452/H/6061

Biblioteka Główna

UNIWERSYTETU GDANSKIEGO

1100585333

ODEZWA
TOWARZYSTWA LITERACKIEGO
PRZYJACIOŁ POLSKI.
DO POLAKOW

PRZEZ
LORDA DUDLEY COUTTS STUART.
CZŁONKA PARLAMENTU WIELKIEJ BRYTANII.

RADA TOWARZYSTWA NA ROK 1850-1851.

(Poczynający się z dniem 3 maja 1850).

Prezes.

Wie: Dost: LORD DUDLEY COUTTS STUART, CZŁONEK PARLAMENTU.

Vice-Prezes.

JEGO KSIĄŻĘCA MOSC KSIĄŻE NA SUTHERLANDZIE.
PRZEZACNY MARGRABIA NA NORTHAMPTON.
PRZEZACNY MARGRABIA NA BREADALBANE.
WIELCE DOSTOJNY HRABIA NA SCAR BOROUGH.
WIELCE DOSTOJNY HRABIA NA HARROWBY.
WIELCE DOSTOJNY HRABIA FITZWILLIAM.
WIELCE DOSTOJNY LORD PANMURE.
WIELCE DOSTOJNY LORD ASHLEY, CZŁONEK PARLAMENTU.

Rada.

WIELCE DOSTOJNY HRABIA FORTESCUE
WIELCE DOSTOJNY HRABIA NA ZETLANDZIE.
WIELCE DOSTOJNY HRABIA NA ARUNDEL I SURREY, CZŁONEK PARLAMENTU.
WIELCE DOSTOJNY LORD KINNAIRD.
WIELCE DOSTOJNY LORD BEAUMONT.
WIELCE DOSTOJNY LORD ROBERT GROSVENOR, CZŁONEK PARLAMENTU.
KAPITAN TOWNSHEND, MARYNARKI KROLEWSKIEJ, CZŁONEK PARLAMENTU.
PUŁKOWNIK HENRY SALWEY, CZŁONEK PARLAMENTU.
J. WILSON PATTEN, ESQ., CZŁONEK PARLAMENTU.
J. ABEL SMITH, ESQ., CZŁONEK PARLAMENTU.
R. MONCKTON MILNES, ESQ., CZŁONEK PARLAMENTU.
WILLIAM PINNEY, ESQ., CZŁONEK PARLAMENTU.
FRANCIS MOWATT, ESQ., CZŁONEK PARLAMENTU.
GEORGE WILBRAHAM, ESQ.
GEORGE BOWYER, ESQ.
J. BLAKE KIRBY, ESQ.
EDMUND BEALES, ESQ.
JONH SMITH, ESQ.
EDWARD JOHNSTONE, ESQ.
WILLIAM ADAMS SMITH, ESQ.
GEORGE DERING, ESQ.

Sekretarz honorowy. — WILLIAM LLOYD BIRKBECK, ESQ.

Sekretarz miejscowy. — PORUCZNIK KAROL SZULCZEWSKI.

Chirurgowie Honorowi.

THOMAS YOUNG, ESQ.

DOKTOR BROHIER, DLA WYSPY JERSEY.

ADDRESS
OF THE
LITERARY ASSOCIATION
OF THE
FRIENDS OF POLAND
TO THE POLES

DRAWN UP
BY
LORD DUDLEY COUTTS STUART, M. P.

COUNCIL FOR THE YEAR 1850-51.

President.

THE RIGHT HON. LORD DUDLEY COUTTS STUART, M. P.

Vice-Presidents.

HIS GRACE THE DUKE OF SUTHERLAND.
THE MOST NOBLE THE MARQUIS OF NORTHAMPTON.
THE MOST NOBLE THE MARQUIS OF BREADALBANE.
THE RIGHT HONORABLE THE EARL OF SCARBOROUGH.
THE RIGHT HONORABLE THE EARL OF HARROWBY.
THE RIGHT HONORABLE THE EARL FITZWILLIAM.
THE RIGHT HONORABLE THE LORD PANMURE.
THE RIGHT HONORABLE THE LORD ASHLEY, M. P.

Council.

THE RIGHT HONORABLE THE EARL FORTESCUE.
THE RIGHT HONORABLE THE EARL OF ZETLAND.
THE RIGHT HONORABLE THE EARL OF ARUNDEL AND SURREY, M. P.
THE RIGHT HONORABLE LORD KINNAIRD.
THE RIGHT HONORABLE LORD BEAUMONT.
THE RIGHT HONORABLE LORD ROBERT GROSVENOR, M. P.
CAPTAIN TOWNSEND, R.N. M.P.
COLONEL HENRY SALWEY, M.P.
J. WILSON PATTEN, ESQ., M.P.
J. ABEL SMITH, ESQ., M.P.
R. MONCKTON MILNES, ESQ., M.P.
WILLIAM PINNEY, ESQ., M.P.
FRANCIS MOWATT, ESQ., M.P.
GEORGE WILBRAHAM, ESQ.
GEORGE BOWYER, ESQ.
J. BLAKE KIRBY, ESQ.
EDMUND BEALES, ESQ.
JOHN SMITH, ESQ.
EDWARD JOHNSTONE, ESQ.
WILLIAM ADAMS SMITH, ESQ.
GEORGE DERING, ESQ.

Hon. Secretary.—WILLIAM LLOYD BIRKBECK, ESQ.

Resident Secretary.—LIEUT. CHARLES SZULCZEWSKI.

Hon. Surgeons.

THOMAS YOUNG, ESQ.
DR. BROHIER, FOR THE ISLAND OF JERSEY.

ADDRESS TO THE POLES

ODEZWA DO POLAKOW

Po skończeniu ostatniej wielkiej walki przez Naród Polski o niepodległość swego kraju, pewna liczba Anglików, * głęboko przekonana o sprawiedliwości polskiej sprawy, w gorącej chęci przyłożenia się do zapewnienia téjże sprawie koniecznego, w który wierzyli i dotąd jeszcze wierzą, choć w opóźnionym czasie, triumfu, powzięła była myśl zawiązania się na ten cel w Towarzystwo. Towarzystwo to na początku roku 1832 zawiązane,

* Towarzystwo winno początek zawiązania swego natchnieniu Jego Wysokości Xięcia ADAMA CZARTORYSKIEGO i s. p. JULIANA URSYNA NIEMCEWICZA. Pierwszym prezesem towarzystwa był TOMASZ CAMPBELL, znamienity poeta, a w ów czas już znany ze szlachetnych swych uczuć dla Polski i pełnych zapału pism w tym przedmiocie.

Po kilku-miesięczném urzędowaniu Pan CAMPBELL, oddalając się za granicę, zrzekł się prezesostwa, ale nieprzeszał być członkiem towarzystwa aż do śmierci swój w 1844 roku. Po nim nastąpił Pan TOMASZ WENTWORTH BEAUMONT, pozostając Prezesem do zgonu swego w 1848 r.; po którym, terażniejszy Prezes, LORD DUDLEY COUTTS STUART, obranym został.

W roku 1839, Jego Królewiczowska Mość Xiążę SUSSEX zaszczycił towarzystwo przyjmując tytuł opiekuna tegoż, i biorąc największy udział w czynnościach towarzystwa dopóki śmierci nie wydarła światu tego światłego i szlachetnego Xięcia.

After the termination of the last great struggle made by the patriots of Poland for the rights of their country, some English Gentlemen*, impressed with a deep conviction of the justice of the Polish cause, and animated by a desire to contribute towards that, which they believed, (and still believe) to be, though perhaps distant yet certain, namely, its ultimate success, conceived the idea of uniting themselves into a body for the purpose. In the early part of 1832,

* It was at the suggestion of H. H. Prince ADAM CZARTORYSKI, and the late M. JULIAN URSIN NIEMCEWICZ that the Association was originally formed. THOMAS CAMPBELL, the illustrious Poet, already so well known for his generous enthusiasm and spirited writings in favor of Poland, was the first President.

M. CAMPBELL, going abroad after some months, resigned the Presidency, but he continued a member of the Association till he died in 1844. He was succeeded by THOMAS WENTWORTH BEAUMONT, Esq., who held the office till his death, which occurred in 1848; when, the present President, Lord DUDLEY COUTTS STUART was elected in his place.

In 1839, the Association was honored by H. R. H. the Duke of SUSSEX becoming its Patron, and H. R. H. continued to take the liveliest interests in the affairs of the Association, until death deprived the world of this enlightened and liberal Prince.

przyjęło na siebie tytuł *Londyńskiego Literackiego Stowarzyszenia Przyjaciół Polski*.

Przedmiotem Stowarzyszenia tego było : przechowanie, w Narodzie Angielskim, pamięci o Polsce przez roszszerzanie potrzebnej wiadomości o obecnym jej stanie, przez staranie się o wychowanie Polskiej młodzieży na wygnaniu, tudzież, przez pracowanie wspólnie z innymi towarzystwami związanymi na jego wzór i w tymże celu.

Do tego pierwotnego zamiaru, niedługo potem, dołączył się inny, płynący z potrzeby niesienia wsparcia wychodźcom z Polski, szukającym przytułku w Anglii a zostającym w opłakanym stanie.

Niebawem, wiele znakomitych osób tutejszego Kraju, należących do wszelkich stronnictw angielskich, pośpieszyło zapisać listę członków towarzystwa; i rzecz można że, w tej chwili, imiona mężów wszelkich odcieni politycznych i wyznań religijnych znajdują się na niej : a jakkolwiek mężowie ci różnią się w zdaniach pomiędzy sobą co do innych przedmiotów, wszyscy jednoznacznie uznają sprawiedliwość sprawy Polskiej i podziwiają waleczność Polaków.

Towarzystwo chroniące się polityki stronnictw własnego Kraju, zarówno starannie unikało wdawania się w politykę różnych stronnictw polskich. A, chociaż niezawsze unikło zarzutu o stronność, zarzutu zawsze gotowego w ustach złośliwców, i tak skwapliwie chwytanego i wierzonego przez zawiedzionych lub zmylonych, starało się przez cały ciąg istnienia swego, tak w rozdziale funduszków

a Society was formed, with the title of the *London Literary Association of the Friends of Poland*.

Its objects were : to preserve in the mind of the British Public a lively interest in the condition of Poland, by the diffusion of information with regard to that country ; to provide for the education of the exiled Polish youth ; and to cooperate with other societies having similar views.

To these objects, another was in the course of a short time added, namely, to provide relief for the refugees from Poland, who, seeking an asylum in this country, found themselves in a distressed condition.

Many persons of distinction belonging to all parties in England, speedily joined the ranks of the Association ; and, up to the present time, men of every political colour, and every religious creed, are to be found in it ; who, however much they may differ on other subjects, are able, heartily to agree in the recognition of the rights of Poland and in admiration of the gallantry of her sons.

The Association, a stranger to the party politics of its own country, has sedulously avoided all interference with the politics of the different parties of Poland ; and, though it has not always escaped the imputation of partiality, an imputation ever ready in the mouth of the malignant, and, not unnaturally, believed and adopted by the disappointed and the misinformed, it has endeavoured, through the whole

mu powierzonych jako i we wszystkich swych czynnościach, zachować jak najściślejszą besstronność dla wszystkich emigrantów, niezbaczając, w niczem, od prawideł tychże samych u prawego polaka jak u prawego anglika, samych li zdolnych zapewnić prawo wolności i niepodległości Polski.

Zapewne, Towarzystwo, przez ośmnaście lat istnienia swego, niedokonało tyle ile sobie życzyło; lecz niechybiło całkiem zamiarów swoich. — Pod względem samego roszszerzenia wiadomości o Polszcze, mnóstwo pism i broszur wyszło z druku za jego zachętą i staraniem. Przez kilka lat, ciągle wydawane było pismo kwartalne pod tytułem *Przegląd Brytański i Cudzoziemski*, poświęcony w znacznej części przedmiotom w związku ze sprawą Polską będącym. Kwartalnik ten, wydawany z wielką zdolnością i znajomością rzeczy, niedługo stanął w rzędzie naczelných pism Anglii, a ogłaszany był nakładem s. p. Prezesa Towarzystwa Pana WENTWORTH BEAUMONT, co go do 4,000 funtów sterlingów rocznie kosztować miało. * Największa część wiadomości o Polszcze, czerpanych przez publiczność z gazet lub z iunych pism czasowych, pochodziła od towarzystwa. Podobnież, cokolwiek komu wiadome, ze znaczniejszych odezw za Polską sprawą, w stolicy, na prowincjach, lub w obu Izbach Parlamentu, to wszystko brało swój początek, i winno po części

* Funt sterling angielski, równa się dwódziesięciu pięciu frankom, monety francuskiej; a czterdziestu złotym, monety polskiej.

course of its career, as well in the distribution of the funds committed to its charge as in all other matters, to maintain a strict neutrality between all parties, and to acknowledge no principles but those which, common to every true Pole and to every true Englishman, lead it to recognize the right of Poland to liberty and independence.

The Association, during the eighteen years of its existence has accomplished, certainly, much less than it could have desired, but it has not entirely failed in its objects. With regard to the diffusion of information, many publications in the shape of pamphlets, etc., have been brought out through its care. — For a series of years, a review under the title of the *British and Foreign Review*, which was devoted chiefly to subjects having a bearing upon Poland and which was conducted with an ability and a supply of information which soon caused it to take a place among the standard reviews of this country, was published at the sole expence of M. WENTWORTH BEAUMONT, late President of the Association, and is supposed to have cost him not less than £ 4,000 a year. Most of the information on the subject of Poland, which has been supplied to the public through the newspapers, and other periodical publications, has been furnished by the care of the Association; and almost all the public demonstrations, of any consequence, in favour of the Polish cause, which since its establishment have taken place in the metropolis, in the provinces, or within the walls of either House of Parliament, owe their origin, or a great part of

swój triumf, niezmordowanej gorliwości i usiłowaniu tego towarzystwa.

Pod względem wychowania młodzieży, towarzystwo nie wiele zdziało. Aby niedawać powodu do zawierania nieprzezornych małżeństw, uznało za potrzebę ograniczać to wsparcie jedynie do dzieci z rodziców przed wyjściem na emigracją zaślubionych. Liczba dzieci należących do tej kategorii jest szczupła, zwłaszcza że mało wychodźców przybyło z rodzicami na wygnanie. A ilu zaś przybyło, tym towarzystwo udzielało chętnie potrzebne środki do edukacji. Niektórzy dotąd je pobierają; a innych dzieci, po skończeniu swych nauk, już są w stanie zarabiania sobie na życie ze swych professij.

Zamiar współdziałania z innymi towarzystwami, jak to z początku zamysłano, mało też zajmował czasu; bo, chociaż kilka takowych towarzystw polskich, na różnych miejscach, razem z Londyńskim towarzystwem powstało, lub też w początkowych latach jego istnienia, byt onych nie był długi: i samo *Stowarzyszenie Londyńskie Przyjaciół Polski* odznaczyło się żywiołem trwałości.

Przedmiotem, pierwsiastkowo niewchodzącym wcale w obręb zamiarów stowarzyszenia, a który szybko zwrócił na siebie całą uwagę i wymagał całej usilności jego członków, było wsparcie dla biednych wygnańców. Liczba tych tułaczów polskich, roku 1833, już była tak znaczna w Anglii, że pry-

their success, to the zeal and the exertions of the Association.

With regard to the education of youth, the Association has not effected much. In order to avoid encouraging improvident marriages, it was necessary to limit assistance of this kind to the offspring of marriages contracted previous to emigration. The number of children coming within this rule is small, as but few of the refugees brought families with them into exile; but, to the few children requiring it, the Association has carefully furnished the means of education. Some are, still, receiving that advantage from this source; and, more than one, having thus completed his studies, is now earning an independent livelihood by the exercise of an honorable profession.

The cooperation with other societies, which the Association originally proposed to carry on, has not occupied a great deal of its time, because, although a good many societies with reference to Poland were established in different parts of the kingdom, about the same time as the Association, or during the earlier years of its existence, yet few of them have had any long duration, and the *London Literary Association of the Friends of Poland* has proved to be the only one possessing the elements of durability.

That object, which was not at first comprised in the purposes of the Association, namely, the relief of distress, speedily forced itself upon the attention of this body and has engrossed a very large share of its exertions. The number of emigrants from Poland, who sought a refuge in this country, was, in 1833,

watne składki nie wystarczały na ich potrzeby : roku więc 1834, * jeden z członków towarzystwa, zasiadający w ów czas w Parlamencie, po uzyskaniu najprzód potrzebnego zezwolenia od Rządu, wniosł był do Izby Niższej propozycją o przeznaczenie funduszu na wsparcie wygnańców polskich. Wniosek ten przyjęty był jednomyślnie ; liczba wygnańców zaledwie przechodziła 400 osób : przeznaczono, zatem, 10,000 funtów sterlingów dla nich. Z początku, miało to służyć tylko na rok jeden, jak akta Parlamentu zdają się przyświadczać ; lecz, za staraniem towarzystwa, datek ten przedłużony został na rok następny ; i, co rok po tém, ciągle był przyznawany. Przez pierwsze cztery lata, zarząd jego i wypłacanie Polakom zostawały przy towarzystwie, aż do roku 1838, kiedy Kanclerz Skarbu, w mniemaniu podobno, że było zbyt pobłażającym dla wygnańców, i nie dość ściśle zachowywało podane przez niego przepisy, uwolnił nadal towarzystwo od odpowiedzialności, przyjmując sam na siebie ten obowiązek.

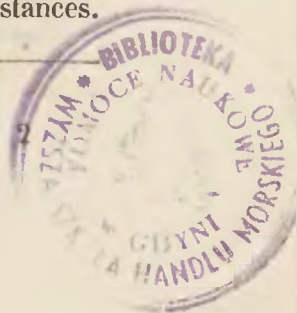
W tym samym roku, liczba wychodźców tak znacznie się powiększyła że poprzednia summa 10,000 funtów sterlingów nie była wcale wystarczającą na ich wsparcie. Towarzystwo przełożyło to Rządowi, lecz Rząd okazał się wielce przeciwnym najmniejszemu jej powiększeniu. Towarzystwo, jed-

* Lord DUDLEY STUART.

already considerable, and private benevolence proving inadequate to relieve their wants, in the year 1834 *, a member of the Association, who had a seat in Parliament, having first obtained the necessary consent of the crown, proposed to the House of Commons to vote a sum of money for the relief of the Polish Refugees. This motion was carried unanimously, and, the number of Refugees in the country being at that time not much above 400, the sum of £ 10,000 was granted for their relief. This grant was originally intended to last for one year only, as appears from the records of Parliament, but, through the care of the Association, it was renewed the following year, and a grant for the same purpose has been annually voted ever since. For the first four years, the administration and distribution of this grant was confided to the Association; but, in 1838, the Chancellor of the Exchequer, thinking probably that this body was too indulgent to the Refugees, and not sufficiently rigorous in the application of the rules he had laid down, relieved the Association from the responsibility of administering the grant, and assumed that duty himself.

In this year, the number of the Refugees had so much increased that the original grant of £ 10,000 was altogether inadequate for their support. The Association represented this to the Government, but found them extremely averse to any augmentation. The Association, however, renewed its instances.

* Lord DUDLEY STUART.

nak, nieprzestało odnawiać swych przedstawień ; aż, za jego staraniem, deputacja złożona z przeszło dwódziestu najważniejszych członków Parlamentu, widziała się w tym celu z ministrem naczelnym. Przedmiot ten, następnie, podany był pod rozwagę Izby Niższej ; i, kiedy opór kanclerza skarbu przełamany został, miasto 10,000 funtów sterlingów wotowano na następny rok 15,000 funtów sterlingów dla Emigracji.

Za zmniejszeniem się liczby wygnańców, zmniejszyła się także potrzeba większej parlamentowej summy dla nich. Jakoż, roku 1848, kilku członków Izby Niższej poczęło rozwodzić się nad tem że : zważając na długość pobytu wygnańców na ziemi angielskiej, powinni byli dostatecznie obeznać się z językiem i zwyczajami mieszkańców, i opatrzyć dla siebie sposób do życia ; i że, mając wzgląd na masę ubóstwa między krajowcami, summa wotowana rocznie dla polaków zdawała się być większą niżeliby być powinna : rząd nakazał zrobić rewizję listy. W skutek tego, summa wotowana roku 1849, 7,000 funtów sterlingów, w niniejszym roku do 3,800 funtów sterlingów zredukowaną została. Wiele osób z listy usunięto zupełnie ; a, większej liczbie, z pozostałych na niej, kwotę wsparcia zmniejszono. *

* Liczba Wychodźców Polskich, teraz w Anglii będących, przechodzi 500. — Zych otrzymują stałe wsparcie :

od Rządu.	211 osób
od Towarzystwa.	15
(pomiędzy ostatniemi znajduje się 9 dzieci).	—

Ogół różnych summ, od samego początku aż podziś dzień, przez Parlament wotowanych, wynosi 169,481 funtów sterlingów.

Do niego, dodany być winien wydatek rządu na wsparcie polaków co przybyli z Pruss do Harwich roku 1834, przed zaakordowaniem Parlamentowego wsparcia, a wynoszący do 235 funtów sterlingów. Podobnież, wydatek na wygnańców co służyli w wojnie Węgierskiej roku 1849, a w miesiącu Marcu b. r. z Konstantynopola przybyli do Malty. Prawa tej wyspy, względem cudzoziemców, są nader ostre; i gubernator z początku wątpił czy mógł dozwolić im wylądowania. Na ich szczęście, jednak, zdarzyło się że członek Izby Lordów, który razem jest członkiem tego towarzystwa, * bawił podtenczas na Malcie dla poratowania zdrowia. Ten szlachetny Lord udał się, w towarzystwie niektórych polaków, do gubernatora, a wspólne ich przedstawienia tyle skutkowały, że nie tylko uzyskali pozwolenie wylądowania, lecz nadto, doświadczyli wielkiej uprzejmości od tego wysokiego urzędnika.

Reszta nie pobiera stałego wsparcia; lecz, w czasie choroby lub nadzwyczajnego wypadku, *wszyscy wychodzący* są przedmiotem starania i pieczołowitości Towarzystwa.

Liczba wychodźców zmieniała się stosownie do okoliczności. Na przykład, w przeciągu ostatnich piętnastu miesięcy, więcej nad dwieście przybyło do tutejszego kraju z różnych stron kontynentu; a przeszło sto wysłanych tu było z Turcii: lecz, wielu opuściło już Anglią, udając się do Ameryki.

* Hrabia FORTESCUE, dawniej Namieśnik Królewski w Irlandii; a do roku 1849, Wielki Marszałek Dworu Jęj Królewskiej Mości.

granted by Parliament since the first grant was made, up to this time, amounts to £ 169,481.

To this, is to be added some expence incurred by Government for the relief of certain Poles who were brought from Prussia to Harwich in 1834, previous to the parliamentary grant, amounting to £ 235. And also the expence of providing for some Refugees who, having served in the Hungarian war of 1849, were, in March of this year, sent from Constantinople to Malta. The laws of that Island respecting foreigners are severe; and the Governor at first hesitated as to the propriety of permitting them to land. Fortunately, an English Peer, a member of this Association *, happened to be at Malta, at the time, for the benefit of his health. He immediately waited on the Governor, in company with some of the Poles, and his representations soon prevailed with this high functionary, who not only allowed them to land, but treated them with the utmost kindness and generosity. Thro' His Excellency's care, they were forward-

The remaiuder receive no permanent relief; but, in cases of sickness and extraordinary emergency, *all Refugees* are objects of the care and solicitude of the Association.

The number of refugees has varied according to circumstances. For instance, within the last 15 months, more than 200 came to this country from the different parts of the Continent, and above 100 were sent from Turkey; but many left already England for America.

* Earl FORTESCUE, formerly Lord Lieutenant of Ireland, and up to 1849 Lord Steward of Her Majesty's Household.

Za jego przyłożeniem się, dostali się do Anglii; gdzie rząd krajowy, na mocne nalegania towarzysztwa, dał się nakłonić, najprzód, do wyznaczenia funduszu na ich potrzeby w kraju, a potem, do wysłania ich do Stanów Zjednoczonych.

Cała summa, wydana dla nich przez rząd, dochodzi 2,000 funtów sterlingów: którą dodawszy do summ wyłożonych w Harwich i wotowanych rocznie przez Parlament, ogół wynosić będzie do 172,000 funtów sterlingów.

Summa, udzielana przez Parlament na wsparcie, nigdy niewystarczała na potrzeby wygnańców. — Po zadecydowaniu, (1834 roku), przez Izbę Niższą, żeby rząd niósł dla nich ulgę, wyznaczony był komitet, * w celu ustanowienia ilości żołądka dla każ-

* Ten komitet nie był nigdy według formalności postanowiony: zanominował go ówczesny minister skarbu Vice-Hrabia ALTHORP; a, stosownie do poleceń ministra, odbywał swe posiedzenia i przedstawił raport, którego kopia znajduje się w archiwum towarzystwa. Lord DUDLEY STUART, Baronet SIR ROBERT INGLIS, panowie R. CUTLAR FERGUSON, JOZEF HUME i HENRYK WARBURTON, składali ten komitet. Raportem swym przedstawili, aby podzielić wychodźców na trzy klasy, to jest: na oficerów wyższych, oficerów niższych i żołnierzy przeznaczając dla pierwszej klasy po 20 szilingów, dla drugiej po 10 szilingów, dla trzeciej po 7 szilingów, na tydzień.

Summa, potrzebna do załósyc uczynienia temu przedstawieniu-wynosiła 10,178 funtów sterlingów; lecz, Lord ALTHORP niechciał zezwolić na większą summę jak 10,000 funtów sterlingów, mówiąc że przyjaciele Polski muszą dopełnić przewyżkę składką lub innym sposobem jaki zławać im się będzie najdogodniejszy.

Przed wotowaniem, wszakże, summy 10,000 funtów sterlingów, dodatkowa liczba (około 50) wygnańców, w skutku surowości rządów

ed to England, and, on their arrival, the Government was induced, thro' the instances of the Association, to devote a sum to the purpose of providing for their wants in the first instance, and afterwards, of forwarding them to the United States.

The whole expence incurred on their account by Government is about £ 2,000, which being added, with the sum spent at Harwich, to the sums voted by Parliament, will make a total of £ 172,000.

The Parliamentary grant was never adequate to the wants of the Refugees. When the House of Commons decided (in 1834) that assistance should be granted, Government appointed a Committee * to decide on the amounts; but it did not grant the whole sum re-

* This committee was never formally constituted : but it was appointed by the Chancellor of the Exchequer of that day, Viscount ALTHORP ; and pursuant to his orders, it sat and made a report , a copy of which remains in the archives of the Association. The persons composing it, were : Lord DUDLEY STUART, Sir ROBERT INGLIS, R. CUTLAR FERGUSON, Esq., JOSEPH HUME, Esq., and HENRY WARBURTON, Esq. The recommendation of the report was, that the Refugees should be divided into 3 classes : Field Officers, Officers of Inferior rank, and Privates ; that to the first class should be granted 20 shillings per week, to the second class 10 shillings per week, to the third class 7 shillings per week.

The sum required to carry this recommendation into effect, was £ 10,178 : but Lord ALTHORP refused to agree to a larger grant than £ 10,000 saying, that the Friends of Poland must contrive to get the excess by subscription, or the best way they could.

Before, however, the £ 10,000 was voted, an additional number of Poles (about 50) landed in England , driven here by the rigour o

dego; lecz, rząd całej summy, przez komitet dla nich podanej, nieprzyznał. Szczupła nader częśćka z tego przypadła na każdą osobę; dostateczną wprawdzie była do wyżywienia się, lecz wcale niewystarczającą na przypadek choroby i różne nieprzewidziane zdarzenia. Nadto, z obawy zbytelnego napływu wygnańców do kraju, rząd potrzebą uznał wyznaczyć termin, po którym, później przybywający nie mieli mieć prawa do wsparcia. Termin ten liczył się, z początku, od dnia kiedy nań Parlament po raz pierwszy się zgodził; później, go rząd cokolwiek przedłużył: lecz, już od roku 1838, nikt z późniejszych nie był na listę przyjęty; a, między przybyłymi po powyższym terminie, wielu wszakże znajdowało się takich co, jako patrioci, równie przez służbę swą w wojnie roku 1830 i 1831, jako też przez zbieg nieprzełomnych dla nich okoliczności, mieli nie mniej jak pierwsi prawo do gościnności narodu angielskiego. W takim razie, towarzystwo postanowiło rościagnąć nad nimi swą opiekę; i, na wzór listy rządowej, ułożyło inną u siebie, jako dodatek do tamtej.

Osoby, na tej dodatkowej liście umieszczone, równą od towarzystwa pobierały placę co osoby

kontynentalnych, zmuszona była schronić się na brzegi angielskie. Na przedstawienie braci swych współwygnańców, tu pierwiej przybyłych, nowo-zjawiający się zostali przypuszczeni do udziału w subsydiach; i, aby takowe dla wszystkich wystarczyły, rata zasiłku osobom w pierwszej klasie umieszczonym zmniejszoną została z 20 na 15 szilingów, zaś osobom w trzeciej klasie zostającym z 7 szilingów na 5 szilingów i 3 pense, tygodniowo.

commended by the Committee. A very slender pittance was allowed to each Refugee barely sufficient to enable him to live, and wholly inadequate to provide for the exigencies of sickness, or any unforeseen casualty. — Moreover, in order to avoid attracting Refugees to this country, it was thought advisable to fix a time, after which Refugees arriving should have no claim to assistance. This time was, originally, that when the grant was first made. It was afterwards extended; but, since 1838, no fresh claimant has been admitted by Government. Yet, many persons, subsequently to the last named period, have come to this country, who, as patriots having served their country in the war of 1830-31, and as persons driven here by circumstances over which they had no controul, had as valid a title to British Hospitality as the others. The Association made it its care to provide for Refugees in this position; and it formed a list, similar to that of the Government and making a kind of supplement to the Government List.

To persons, whose names were placed on the supplementary list, allowances were granted by the As-

Continental Governments. At the request of their fellow Exiles, who had previously arrived, the new comers were permitted to participate in the grant; and, in order that it should suffice for all, the allowance to persons in the first class was reduced from 20 shillings to 15 s., and that to those in the third clas^s from 7 s. to 5 s. 3 d. per week.

z listy rządowej, i odpowiednią ich randze. Oprócz tego, udzielało towarzystwo, dla wszystkich bez wyjątku wygnańców, na jakiej bądź liście imiona ich znajdowały się, nadzwyczajne wsparcia w razie słabości, w przypadkach i wszelkich nieprzewidzianych przygodach; niektórym dopomagało do stałego zawodu życia i zatrudnień; a dla wielu podało środki do wyjazdu do innych krajów. Za poradą i wpływem jego, przeznaczono lekarzy, płatnych przez rząd, dla chorych na liście rządowej będących; a lekarstwa i lekarską pomoc, dla wszystkich tychże, potrzebujących takowej, zarówno z własnej kasy opłacało. Wstęp, także, dla wygnańców ułatwiał do szpitalów, i tym podobnych instytucji, skoro tego okazywała się potrzeba; i, z chlubą dla siebie wyrzec może, iż jednego razu, swym kosztem utrzymywało przeszło rok cały, znakomitego Jenerała, * umieszczonego w jednym z takich zakładów. Dokonano tam na nim trudnej operacji, wymagającej całej zręczności sławnego LISTONA; bez czego niewątpliwie byłby zwiędł z kalectwa, a możeby i umarł: a tak przyszedł on do sił, że potrafił, potem, dokonać wielkich czynów ktoremi imię swe na zawsze wslawił.

Towarzystwo, podobnie, nie omieszkalo przy każdej zdarzającej się sposobności wspierać poży-

* Jenerała BEMA.

sociation, similar in amount to those enjoyed by persons of corresponding rank on the Government list. The Association also afforded to Refugees, whether on its own or on the Government list, extra assistance in cases of sickness, accidents or other unforeseen emergency; it has enabled some to set up in business, and furnished to great numbers the means of proceeding to other countries. Thro' the influence of the Association, medical officers have been appointed and paid by Government, to attend the sick belonging to the Government list; and, to all requiring it, the Association has provided medicines and medical attendance. It has facilitated the admittance of the Refugees to the Hospitals and other such Institutions, when requisite; and records with pleasure, that, in one instance, a celebrated general * was supported, for more than a year, entirely by the Association, and having, thro' its care, been placed in one of these establishments, he there underwent an operation which required all the skill of the famous LISTON to accomplish; which, without doubt, saved him not only from decrepitude but from death, and has been the means of enabling him to recover the vigour, necessary to the performance of the exploits which have since distinguished him.

The Association has also, on all occasions, when it has been able, promoted the industrious undertak-

* General BEM.

teczne przedsięwzięcia polaków, i ciągle dopomagało im chętnym polecaniem do otrzymania zatrudnienia, w rozmaitych zawodach życia, bądź to w literaturze i sztukach, bądź to w naukach lub handlu, bądź to w innych pośledniejszych, a nie mniej uczciwych, wydziałach rzemiosł i pracy ręcznej. Nadto, pokoje jego służyły za główne miejsce, gdzie się schodzić mogli; gdzie każdy Polak i przyjaciel Polski mógł się spotkać; gdzie każdy mógł być pewien uprzejmego przyjęcia, gdzie mógł usłyszeć słowa współczucia, znaleźć zawsze kogoś ojczyzną mową do niego przemówił, otrzymać wszelką jaką zechciał wiadomość lub mieć wskazaną sobie drogę do niej.

To wszystko, jak rozumie się, nie dało się zrobić bez pieniędzy. Dodatkowa lista wymagała dodatkowego funduszu, i samo udzielanie wsparcia, tak różnego rodzaju jak to się wyżej wspomniało, nie mogło się obejść bez kosztów. Fundusze te zbierane były, w części, z rocznych składek od członków towarzystwa, lecz nierównie więcej, przez odczwy, w różnym kształcie wydawane przez nie, do osób znanych z sympatii dla Polski. Czasem, publiczne zbierano zgromadzenia; czasem, na teatrach dawano reprezentacje; niekiedy, urządzano wiejskie zabawy; a, po kilka razy, udało się towarzystwu nakłonić korporacją miasta Londynu, (po otrzymaniu od niej jednego roku, w szczodrym darze, summy 500 funtów sterlingów) do pozwolenia wspaniałego gmachu Guildhall na bale polskie, w celu zebrania tam jak najwięcej ludności Londyńskiej, przyjaźnej pola-

ings of the Poles; and has always been ready to assist them in obtaining employment in the different walks on which they have entered, whether of literature, art, science or trade; or the humble, but not less honorable avocations, of manual labor : and the Chambers of the Association have always formed a point of reunion, where every son and friend of Poland might resort, sure of meeting with a kind welcome, of hearing words of sympathy, of finding persons able to converse with him in his own language, and of obtaining, or being put in the way of obtaining, any information of which he might be in need.

All this, of course, was not to be done without money. The supplementary list required a supplementary fund; and the aid of various descriptions, which was rendered as above narrated, could not be furnished without expence. The sums necessary were raised, partly by the annual subscriptions of the members, but much more, thro' appeals, in various forms, addressed by the Association to those who felt for Poland a generous sympathy. Sometimes public meetings, sometimes theatrical performances, were resorted to; sometimes, fêtes champêtres; sometimes, the Association prevailed on the Corporation of the City of London (which on one occasion, voted to it the munificent donation of £ 500), to place at its disposal the celebrated Guildhall, in order that a magnificent Ball, given there, should assemble every one in London willing to assist the Poles; — some-

kom ; niekiedy też, zacna jaka dama, * małżonka którego członka towarzystwa, zapraszała do siebie wybrór wyższego towarzystwa londyńskiego, na koncertową lub dramatyczną rozrywkę, z warunkiem oznaczonej opłaty, od wejścia, na korzyść polaków. Nieraz także, sławny gmach balów zwanych *Alnacks*, a znany wszystkim odwiedzającym stolicę, bywał cały zapełniony towarzystwem modnego świata, na przypatrzenie się mazurkiem tańczonym na cześć i na korzyść polaków przez synów i córki najszlachetniejszych domów arystokracji angielskiej. Do tych i tym podobnych środków uciekało się często towarzystwo, i to z tak pomyślnym dla kassy skutkiem, że, przez kilka lat, miało przeszło 2,000 funtów sterlingów ; a jednego roku nawet 4,000 funtów sterlingów dochodu z górą. Ogół summ, w taki sposób zebranych przez towarzystwo od czasu założenia towarzystwa, wynosił do 29,000 funtów sterlingów. Rozumie się, że nie mała kwota z tej summy musiała być wydana na opędzenie kosztów ; wszelako, największa jej część

* Z zabaw dawanych za sprawą towarzystwa, niebyło mocniej zajmujących ani korzyści pełniejszych, nad *poranki muzykalne*, w Stafford House, xiążęcem mieszkaniu, xięcia i xiężny SUTHERLAND. Jęj Xiążęca Mość, której szlachetne uczucie dla sprawy polskiej objawiło się było najwszechstronniej, która nigdy szczęśliwszą niejest jako wspierając niedołę, nieszczędziła żadnych trudów dla uprzyjemnienia swym gościom owych *poranków*, i dla ukorzystnienia dla tych dla których wsparcia przeznaczone były : udały się też zupełnie. Szlachetny Dom Jęj napełnion był osobami najwyższego znaczenia, a cena wstępu, wynosząca dwie gwinee, korzyść funduszom towarzystwa przyniosła rzeczywiście znaczną.

times, the Lady * of some member of the Association, would invite the Elite of Society in London to some musical or dramatic entertainment at her house, on condition, of each paying, as they entered, a contribution to the Poles; — sometimes, the famous Ball room, so well known as *Almacks* by all who visit London, was crowded to suffocation by the world of fashion, eager to see Mazurkas danced, in honor and for the benefit of the Exiles, by the sons and daughters of the noblest of England's Aristocracy.— These, and other means, were resorted to by the Association with so much success that it had, for several years, an income exceeding £ 2,000; one year more than £ 4,000: and the aggregate of the sums, which since its first foundation it has thus collected, amounts to upwards of £ 29,000. A considerable portion of this sum has, necessarily, been absorbed by the expences of the Association, but, by far the greater part has been devoted to the relief of distress; and the Association has been careful, whenever it has been

* Of all the entertainments, given through the instrumentality of the Association, none were more interesting or more successful than the *matinées musicales* at Stafford House, the princely residence of the Duke and Duchess of SUTHERLAND. Her Grace, whose generous interest in the cause of Poland has been displayed in many ways, and who is never so happy as when relieving distress, spared no pains to make those *matinées* charming to her guests and profitable to those they were meant to assist; and her success was complete. Her noble mansion was thronged with persons of the highest distinction, and the price of the tickets of admission being two guineas each, the gain to the funds of the association was very great.

obróconą została na pomoc dla biednych. Jakoż, i w tém jeszcze towarzystwo okazało się baczniem : bo, gdzie tylko można było użyć polaków do jakich czynności, tam ich używano, i za usługę płacono.

Pomimo to, nie może towarzystwo zatajzić, — i ogłoszenie dzisiejszej odezwy ma właśnie to na celu, by zawiadomić wszystkich kogo należy, — że stan jego *obecny* nie jest wcale tak pomyślny jak dawniej.

Wypadki z roku 1848, zamiast uwieńczenia celów naszych jak to się z początku spodziewano, okazały się, wskutkach, zupełnie przeciwnymi. Jakkolwiek one nie nadwerężyły w niczem, ani nawet mogły w czémkolwiek nadwerężyć, nie przedawnionych praw Polski, a światła i myśląca część publiczności, jako dawniej sprawiedliwość onych uznawała, tak niezawodnie i teraz one uznaje; atoli, ogół ludzi nie jest światły, ani myślący. Wielu, zpatrując się z przerażeniem na tyle zmian zaszłych w ciągu dwóch lat ostatnich, i na chwianie się tyłu tronów, poczęło uważać utrzymujących stronę ludu za nieprzyjaciół porządku. Nieostróżnie dali się oni uwieść baśniom, na umyślnie rossiewanym o polakach przez wrogów Polski, a rozgłaszającym : że oni wszędzie mieszcili się w rewolucie, i nie jedną sami podniecili. Tacy, gdyby się byli z zimną krwią zastanowili, przekonali by się, że choćby Polacy istotnie zasługiwali na takowe zarzuty, to przecież mieli, w samych okolicznościach w jakich się sami i ich kraj znajdował, dość uniewinnienia, a nawet usprawiedliwienia dla siebie ; i, gdyby szczerze

possible, to have those services, which it was necessary for it to pay for, performed by Refugees.

It is not to be concealed, — and the object of the present Address is to make known to those whom it concerns, — that the Association is, *now*, in a far less prosperous condition than that above described.

The events of 1848, which at first may have appeared likely to promote our objects, have produced a very different effect. Those events have not, and cannot have, in any degree, impaired the imprescriptible rights of Poland, nor can any well informed and reflecting mind, which previously acknowledged the righteousness of the Polish cause, refuse to do so now. But the mass of mankind is neither well informed nor reflecting. Many persons, alarmed at the changes which have caused, during the last two years, so many thrones to rock, have come to consider all those, whose sympathies have been supposed to be on the popular side, as the enemies of order. They have given ready credence to stories industriously circulated by the enemies of Poland, representing the Poles, as implicated in every revolution, and as the authors of more than one. Did they consider calmly, they would find that, were the Poles guilty of all that is laid to their charge, there is enough in the circumstances in which they and their country have been placed, to excuse, and even to justify, them; and did they take the pains to ac-

chodziło im o prawdę, łatwo byliby odkryli, że ogół Polaków, (z wyjątkiem kilku ledwie znanych indywidualow), niebrał udziału w zarzewiu rewolucji, i żaden nie był nigdzie sprawcą powstania. Tym, coby wysłuchać i rozważyć tę rzecz chcieli, nie-trudnoby było dowieść bezzasadności nowin przypisujących zaburzenia takie jakie były w Paryżu, w Berlinie, w Frankfurcie działaniu Polaków, i podobnie, jak mało tych było, co mieli udział w powstaniach w Rzymie, w Sycylii, i w księstwie Badeńskim; a przecież, jak przesadzone wieści były o nich! a więcej jeszcze, o liczbie tych co byli w wojnie węgierskiej! Z taką, wszakże, zawziętością te baśnie były powtarzane, że w końcu za-truły zupełnie opinią publiczną.

W tento sposób, wydarzenia świeże, przy zwykłych następstwach czasu, przytępiły czucie w publiczności na los wygnańców polskich. — Człowiek, co od lat dwódziesięciu pozbawiony był majątku, co od lat dwódziesięciu wygnany był z domu, co przez cały ten czas żyć musiał w oddaleniu od swych krewnych, i co musi patrzeć na swe dzieci wzrastające między obcemi, jest niezawodnie go-dzien litości i godzien nawet większej od owego co od wczoraj został wygnańcem. A przecież, taki mniej pośród publiczności obudza dla siebie politowania, a ostatni więcej. Ludzie już zbyt oswojili się z widokiem nędzy; już przyzwyczajili się widzieć w pośród siebie wygnańców polskich. Nadto też, względy ekonomiczne, tak co do publicznego grosza jak domowych wydatków, przemagają bardziej teraz

quire accurate information, they would discover that the Poles (if some isolated or obscure individuals be excepted) have nowhere been concerned in revolutionary proceedings, and have been the authors of revolution nowhere. It is easy to shew, to those who will listen and examine, how destitute of foundation are the accounts which at Paris, at Berlin, at Frankfort, ascribe disturbances to the agency of Poles; how few of that nation have been concerned in the insurrections of Rome, of Sicily, of Baden; and how grossly exaggerated have been the allegations respecting the large numbers of them, engaged in the war of Hungary. So pertinaciously, however, have such statements been repeated that they have succeeded in poisoning the mind of the public.

Thus, recent events, aiding the natural effect of time, have caused the interest, felt by the public in the exiles of Poland to, diminish. A man who has for twenty years been deprived of his property, who has for twenty years been banished from his home, who has passed all that time at a distance from his relatives, or seen his children grow up among strangers, is certainly not less to be pitied than one, but yesterday, driven into exile. Yet, will the one excite, in the minds of most men, much less compassion than the other. People get used to the sight of suffering; they are now accustomed to see Polish refugees; moreover, more rigorous notions of economy now prevail, both in regard to public and private matters, than were entertained some years ago; and besides, it is said, not without reason, that those who

a niżeli to było za lat przeszłych ; i daje się słyszeć często twierdzących, i nawet nie bez racji, że ci co tu tak długo bawili, użyciem sił własnych powinni dotąd zrobić sobie pozycją i już niepotrzebować wsparcia. Niepamiętają oni, że z wiekiem i ułomnościami, praca staje się cięższą; i nie baczą na to, że w liczbie potrzebujących wsparcia, znajduje się mnóstwo świeżo przybyłych i niedawno skazanych na tułactwo.

Z różnych, a tu przytoczonych przyczyn, okazuje się jawnie że, teraz, daleko trudniej jest towarzystwu przychodzić w pomoc wygnańcom aniżeli to było pierwiej; a nawet, w niedawnej porze. Dochody, jakie wprzód miało, a które jednego razu wynosiły do 4,000 funtów sterlingów, roku 1850 po dzień 3 Maja, niedoszły nawet do 600 funtów sterlingów; a roku bieżącego i tyle pewnie nie wpłynie. Już, za ostatnich ośmnastu miesięcy, znajdowało trudność w udzielaniu zasiłku chorym i kalekom, jako i tym co na pierwotnej liście zapisani byli ; dla osób, zaś, świeżo przybyłych, byłoby już całkiem odmówiło pomocy gdyby nie zapobiegła temu szczodroblivość szlachetna niektórych synów i cór polskich. Jedni zamożniejsi, z własnych swych siedzib polskich, drudzy z innych stron dokąd los ich rzucił, nadesłali zasiłek towarzystwu, aby go użyło na potrzeby i ulgę dla ich współziomków w niedoli.

Summy te, i tą drogą, ze źródeł dobroczynności polskiej uzyskane, z przeciągu ostatnich piętnastu miesięcy, wynoszą do 1,200 funtów sterlingów.

have long been here, if they have used exertions, ought to be in a position not to require assistance.— They forget that, when age and infirmity come on, such exertions become more and more difficult, and they do not sufficiently consider that, of those, now in need of aid, a great number have been driven to this country but lately.

The effect of all these causes combined is, that it is far more difficult now for the Association to provide the means of relieving the Refugees than it was, even a short time ago. — Its revenue (which, at one time, reached £ 4,000) during the year ending the 3^d of May 1850, did not amount to £ 600; and, this year, it will be considerably less. With difficulty has the Association, during the last eighteen months, continued to afford assistance to the sick and infirm; and to those, still remaining on its original list: and to persons arrived within the last mentioned period, it would have been compelled to deny assistance altogether, but for the generosity of some noble sons and daughters of Poland, who, being above the state of indigence themselves, have either from their own Polish homes, or from other parts to which their destiny had led them, forwarded to the Association the means of ministering to the wants of their more unfortunate compatriots.

The sums, thus furnished by Polish benevolence within the last fifteen months, amount to £ 1200.

Towarzystwo przyjęło te dary z wdzięcznością; i, w razie jakich szczególnych poleceń co do użycia i celów tych summ, zastosowało się ściśle do instrukcji.

Najczęściej, za ostatnich czasów, proszono towarzystwa obracać fundusze powierzone, na wysyłanie wygnańców, jak zechcą, do Ameryki. Liczba tych osób, tym kosztem wysłanych do Ameryki bieżącego roku, (niewliczając w nią 46 z tych, co przybyli z Malty i wyprawieni zostali kosztem rządu), wynosi 86. Cena przeprawy, z Londynu do Nowego Yorku, zmienia się stosownie do pory roku i innych okoliczności; ale, summa ośmiu funtów sterlingów zwykle wystarcza na ten cel, licząc weń żywność, i małą pieniężną zapomogę dla opędzenia nagłych potrzeb podróżującego przy wylądowaniu. Tak więc, kwota, którą w tym kraju zaraz wydać potrzeba bez żadnej korzyści, posłużyć jest wstanie, jeżeli się nią wesprze udającego się do Ameryki, na postawienie go w możności zabezpieczenia sobie niepodległego bytu. Większa część wygnańców wysłanych, ostatniego lata, (po wylądowaniu ich z Malty w Southampton) do Nowego Yorku, na zajutrz po przybyciu ich do tego miejsca, znalazła sposób zyskowego zarobkowania.

Towarzystwo, znając z długiego doświadczenia jak wielkie tu są trudności dla wygnańców uzyskać życie zarobkowaniem, a niemogąc zarazem zamknąć sobie oczu na umniejszoną chęć w zamożniejszych klassach do dawania nadal składek, jak naj-

The Association has received all such donations with gratitude, and, in cases where any directions have been given as to their application, has been scrupulous in adhering to the instructions of the donors.

In most instances, of late, the Association has been requested to apply the money only to the removal of such of the Refugees as might be desirous of proceeding to America. The number of Poles who have been thus forwarded to America, during the last twelve months, (exclusive of 46, who, having come from Malta, have been sent there at the expense of Government), amounts to 86. — The price of the passage, from London to New York, varies a little according to the season and other circumstances; but £ 8 generally suffices to pay for the passage, including food, and to furnish the passenger with the means of providing for immediate requirements on his landing. Thus, a sum which, in this country, would soon be expended without producing any permanent result, may, if employed in forwarding a man to America, be the means of enabling him to obtain an independent existence. Most of the Refugees who were forwarded last summer (after their arrival at Southampton from Malta) to New York, found profitable employment there the day after their arrival.

The Association being well aware, from long observation, of the great difficulties which refugees find in procuring a livelihood by their industry in this country, and being unable to shut its eyes to the diminution of the disposition to assist them to be

szczerzej doradza polakóm pozbawionym ojczyzny, udawanie się do Stanów Zjednoczonych. Jest to kraj gdzie, jak powszechnie wiadomo, każdy co zechce pracować, znajdzie łatwo zatrudnienie; skąd nikogo (nie jak z państw w Europie) władze rządowe nie są mocne wypędzić; a skąd każdemu polakowi możnaby, jakby ujrzał do tego porę, wrócić do kraju, i to w nierównie krótszym czasie jak dawniej potrzebował na przejechanie od końca do końca Polski, lub na odbycie podróży z Paryża do Warszawy.

Towarzystwo, powiedziawszy tyle o swym początku i swych zamiarach, o tém co zamysłało zdziałać a czego dokonało, o swém położeniu na teraz i widokach na przyszłość, odzywa się do Was Szlachetni Mężowie i Szlachetne Niewiasty Polskie, do Was których los szczęśliwy postawił wyżej nad niedostatek, i Wy co macie czułe serca na przykre położenie mniej uposażonych od losu ziomek waszych, a teraz tułaczów w Anglii. Tu, oni mieć będą wszelkie bezpieczeństwo od prześladowców; tu, używać mogą zupełnej wolności: lecz tu, bez waszej wspierańczej staranności o nich, muszą życie w nędzy zakończyć. Przez lat ośmnaście, starało się towarzystwo bezustannie zaopatrywać ich potrzeby, i przez ciężkich lat ośmnaście, pomimo wszelkich trudności, to mu się udawało; lecz, sądzi że dłużej już dobroczynnej niewydoła pracy, jeśli go sami silnie nie wesprzecie.

Wsparte pomocą od publiczności angielskiej, na

found in the wealthier classes, is disposed earnestly to recommend to the Refugees, who are driven from their homes, to proceed to the United States; — that being a country where, it is well known, that every one willing to work can find employment; whence (unlike the States of the continent of Europe) he is not liable to be driven away, at the will of the authorities; but whence he can, should he see reason for it, always return to his country, in a shorter time than was formerly required for passing from one extremity of Poland to the other, or for travelling from Paris to Warsaw.

The Association, having thus explained its origin and objects, what it has attempted and what it has accomplished, its position at present and its views for the future, now appeals to you, noble men and noble women of Poland, whom fortune has placed above a state of indigence, and who have hearts to feel for your less favoured compatriots, driven to seek an asylum in England. Here, they may find a refuge from persecution, here they may enjoy entire freedom; but here, unless your generosity succours them, they must bring their existence to a close in misery. For eighteen long years, this Association has struggled to provide for them assistance, for eighteen long years it has succeeded; it can now, for the reasons above stated, unless aided by you, carry on its charitable labours no longer.

The Association, we have good hope, supported by

los polski nieobojętnęj, towarzystwo ma nadzieję, że jeszcze potrafi dopełniać pierwotnego celu swego w udzielaniu potrzebnych wiadomości o Polsce, w służeniu za miejsce zbierania się dla Polaków do tutéjszego kraju przybywających; słowem, w wznoszeniu bezustannie, pod względem moralnym, chorągwi starożytnęj Polski, aczkolwiek potarganęj ręką złych przygód i spłowiałęj od czasu.

Od Was wszakże najwięcęj, jeśli nie jedynie, przychodzi odtąd wyglądać zasobów ku wspieraniu waszych braci na wygnaniu.

Jeżeli odwołaniu się naszemu do Was racycie odpowiedzieć, powierzając nam dozór i szafunek nadsyłanych przez Was darów, z ochotą podejmiemy się tego obowiązku; jeśli się inaczej stanie, zmuszeni będziemy zaniechać tego co dotąd było nie tylko najuciążliwszą ale i najkonieczniejszą powinnością naszą: ale, w sumieniu, znajdziem zaspokojenie żeśmy się z niej niezrzucali dopókiśmy wszelkich środków, jak jej uczynić zadość, nie wyczerpali. Ograniczając się wtenczas do pierwotnych przedmiotów towarzystwa, nie mniej gorliwie i lubo już na skromniejszję i tylko pośredniej drodze, służyć będziem sprawie polskiej, sprawie, z wielu miar wielkiej, a której, niewątpimy bynajmniej, Opatrzność Boska, w należytęj porze i niezbadanemi drogami swemi, użyczy w końcu zwycięs'wa dla dobra samęjże ludzkości.

Podpisano : DUDLEY COUTTS STUART, *Prezes.*

WILLIAM LLOYD BIRKBECK, *Sekretarz Honorowy.*

Londyn, 26 Września 1850.

the contributions of British sympathy for Poland, will continue to fulfill its original objects, to pursue its literary labours, to furnish to the public information respecting Poland, to offer a point of reunion for all Poles coming to this country ; and, in a moral sense, to raise the banner of ancient Poland, altho' torn by ill-usage and faded by time.

But it is to you, that we must henceforward look chiefly, if not entirely, for the means of relieving the distress of your countrymen in exile.

If you think proper to answer our appeal, and to make us the depositaries and stewards of your bounty, we shall gladly accept the charge ; — if not, we shall be constrained to abandon that which has been neither the least onerous nor the least imperative of our duties : but we shall feel, that we have not done so, without trying every mode of fulfilling it ; and we shall trust, that in confining our exertions to our original objects, we shall still be rendering some service, tho' humble and remote, to the cause of Poland, to that great cause, of which, we doubt not, that Divine Providence will, in its own good time and thro' its own inscrutable agencies, bring about, for the benefit of mankind, the ultimate triumph.

DUDLEY COUTTS STUART, *President.*

WILLIAM LLOYD BIRKBECK, *Hon^v. Sec^v.*

London, September 26th. 1850.

AMONG THE PUBLICATIONS BROUGHT OUT AT THE EXPENCE, OR THROUGH THE INSTRUMENTALITY, OF THE LITERARY ASSOCIATION OF THE FRIENDS OF POLAND: — W LICZBIE PISM WYDANYCH KOSZTEM LUB ZA POŚREDNICTWEM TOWARZYSTWA LITERACKIEGO PRZYJACIÓŁ POLSKI, SĄ :

Annual Reports of the Proceedings of the Literary Association of the Friends of Poland from 1834 to 1850. London. — (Sprawozdania roczne z czynności Towarzystwa Literackiego Przyjaciół Polski od 1834 do 1850 roku. Londyn.)

Address of the Literary Polish Association, to the People of Great Britain; drawn up by Thomas Campbell, Esqre, President. London, 1832. — (Odezwa Towarzystwa Literackiego Przyjaciół Polski do Ludu Wielkiej Brytanii, przez Tomasza Campbell, Presesa. Londyn, 1832.)

Polonia, or Monthly Reports on Polish Affairs. Five numbers: for August, September, October, November and December, of the year 1832. London. — (Polonia, czyli raporta miesięczne o sprawach Polskich. Pięć poszytów, na miesiące: Sierpień, Wrzesień, Pazdziernik, Listopad i Grudzień, 1832 roku. Londyn.)

Sprawa Polski ujarzmionej. na Parlament W. Brytanii przez R. C. Ferguson. Posła Kircudbright, po raz trzeci w d. 9 Lipca 1833 r., wprowadzona. Paryż, 1834.

Speech of Lord Dudley Stuart. on the Policy of Russia. delivered in the House of Commons on the 19th of Fe-

bruary 1836. London. — (Mowa Lorda Dndley Stuart, o polityce Rossii, miana w Izbie Niższej Parlamentu, dnia 19 Lutego 1836 r. Londyn.)

Russia in answer to a Manchester Manufacturer. London, 1837. — (Rossia. Odpowiedź Rękodzielnikowi z Manchester. Londyn, 1837.)

Report of the Meeting held by the Friends of Poland, at Freemason's Hall, on the 15th of June 1839. H. R. H. the Duke of Sussex in the Chair. London, 1839. — (Sprawozdanie z zebrania walnego Przyjaciół Polski, odbytego w sali wolnych Mularzy, dnia 15 Czerwca 1839 r., pod prezydencją Jego Królewskiej Mości Xięcia Sussex. Londyn, 1839.)

The Poles and the Czar; by Gilbert Ainslie Young Esqr. London, 1839. — (Polacy i Car, przez Pana Gilbert Ainslie Young. Londyn, 1839.)

Persia and Afghanistan: analytical narrative of the events relating to the correspondence on the affairs of those countries. London, 1839. — (Persia i Afghanistan: opowiadanie sposobem rozbiorowym wypadków dotyczących korespondencji o tych krajach, itd. Londyn, 1839.)

Appeal of the Literary Association of the Friends of Poland, to the Inhabitants of Great Britain and Ireland, in behalf of the Polish Refugees. London, 1840. — (Odezwa Towarzystwa Literackiego Przyjaciół Polski, do mieszkańców Wielkiej Brytanii i Irlandii, w rzeczy wygnańców Polskich. Londyn, 1840.)

Debate in the House of Commons on M. Gally Knight's motion for the production of certain Ukases issued by the Russian Government, relating to the administration of Poland. London, 1842. — (Dyskussja w Izbie Niższej Parlamentu wywołana wnioskiem Pana Gally Knight, o złożenie niektórych ukazów wydanych przez Rząd Rossyjski, a dotyczących Administracji Królestwa Polskiego. Londyn, 1842.)

British and Foreign Review, or European Quarterly Journal. Thirty five Numbers, from July 1835, to October 1844. London. — (Przegląd Brytański i Cudzoziemski czyli

Européjski kwartalny dziennik ; trzydzieści pięć tomów, od Lipca 1835 do Października 1844. Londyn.)

Address of the Literary Association of the Friends of Poland, to the People of Great Britain and Ireland, drawn up by Lord Dudley Stuart. London. 1846. — (Odezwa Towarzystwa Literackiego Przyjaciół Polski, do Ludu Wielkiej Brytanii i Irlandii; przez Lorda Dudley Stuarta. Londyn, 1846.)

Protest of the People of Cracow. London, 1847. — (Protestacja mieszkańców miasta Krakowa. Londyn, 1847.)

Relation de ce qui s'est passé au Meeting tenu à Londres le 2 mars 1847, au sujet de Cracovie, accompagnée d'un résumé des Débats de la Chambre des Communes, le 4, 11 et 16 mars, sur le même sujet. Londres. 1847. — (Relacja z zebrania wielkiego mianego w Londynie dnia 2 Marca 1847, w przedmiocie Krakowa; oraz treść dyskusji toczonych w tymże przedmiocie w Izbie Niższej parlamentu, w dniach 4, 11 i 16 Marca. Londyn, 1847.)

Speech of Lord Dudley Stuart in the House of Commons on the 16th of May 1848 with official and other Documents relating to the Insurrection in Posen and the Bombardment of Cracow. London. 1848. — (Mowa Lorda Dudley Stuart, miana w Izbie Wyższej Parlamentu dnia 16 Maja 1848 r., wraz z dokumentami urzędowymi i innymi dotyczącymi powstania w W. X. Poznańskiem i bombardowania miasta Krakowa. Londyn, 1848.)

Narrative of Recent occurrences in Posen accompanied by Official Documents, Letters from an English Lady, resident in Posen transmitted through Dr. Whately, Archbishop of Dublin, and a Report of the Discussion in the House of Lords, on Lord Kinnaird's motion. London, 1848. — (Opowiadanie świeżo zaszyłych zdarzeń w W. X. Poznańskiem, wraz z dokumentami urzędowymi, listami od pewnej damy angielskiej zamieszkałej w Poznaniu, przesłanymi za pośrednictwem doktora Teologii, Whately, Arcybiskupa w Dublinie; tudzież sprawozdanie z dyskusji w Izbie Wyższej Parlamentu, odbytej na wniosek Lorda Kinnaird. Londyn, 1848.)

The Russians in Moldavia and Wallachia. London, 1849.
— (Rossianie w Mołdawii i Wołoszczyźnie. Londyn, 1849.)

**Debate in the House of Commons, on Thursday, March 22 nd
1849, on Lord Dudley Stuart's motion respecting occup-
ation of Moldavia and Wallachia by Russian troops.
London, 1849.** — (Dyskussja w Izbie Niższej Parlamentu, we
czwartek, dnia 22 Marca 1849 r. na wniosek Lorda Dudley Stuart,
w przedmiocie zajęcia Mołdawii i Wołoszczyzny przez wojska
Rosyjskie. Londyn, 1849.)

BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
Gdańsk

452/H